

Taivutusvirheitä.

»*Purkaa* kaikki ja ompele paremmin!»
Verbillä *puran purkaa* on Lönnrotin mukaan kyllä sivumuoto *purata purkaan*, mutta ei sitä pitäisi tuoda kirjakieleen, jossa se vain aiheuttaisi uusia eri taivutustyyppien sekaantumisia. (On olemassa mm. verbi *purata puraan* kantana työvälineen nimi *pura* 'borr, stenborr, stor syl, pryl; ispigg'.) Cannelininkin Suom.-ruots. sanakirja mainitsee sanotun sivumuodon, mutta viittaa muotoon *puran*. Imper. *purkaa* on korvaa loukkaava taivutusvirhe; on sanottava *pura!*

Itä-Karjalassa kasvanut naiskirjailija kirjoittaa: »Pyörriin. Virvottuani minua ei — — — asetettu uudelleen seisomaan, vaan palautettiin selliin.» Kun tarkoitetaan, että pyörtynyt jonkin hetken kulluttua *virkos*i, olisi ollut säännön mukaista sanoa *virvottuani*; samoin *ei virvonnut*, tokko tuo *virvonnee*. Eräässä merkityksensä puolesta läheisessä sanassa kyllä on *rko:n* heikkona vastineena *rvo*, nim. sanoissa *virvoittaa* ja *-tus*, jotka nykyiseen kirjakieleen ovat periytyneet vanhasta ja olleet pohjana uudelle johdannaiselle *virvoke*. Mutta tämän seikan ei tarvitse vaikuttaa paradigmaan *vir-*

*

koan virota. — Partisiippi *virvottu* (-ani) kuuluu toiseen verbiparadigmaan: *virvon virpaa*.

*

»Ent. lehtori» sanomalehtikirjoituksessa (marraskuulla 1944) esiintyi kreikkalaisesta nimestä Herakles pari eellistä muotoa: **Herakleella** ja **Herakleen**. Olisi suonut että Damokles olisi seurannut samaa somaa tyyppiä. Mutta lehtori taivuttikin tätä *-ekse*-vartaloisena: »*Damokleksen miekka*», joten kaksi raskasta, *k*-loppuista tavua tuli peräkkäin. Vertaa *Kserkseksen*: **Kserkseen**; huulin *Kserkseksesi*. Eikö riittäisi peräkkäin kolme samaa soinnitonta kerakehtymää: **Kserkseeksi**?

*

-ut -yt- loppuisien vähennysmuotojen taivutus vaatii äidinkielen opetuksessa erikoista huomiota ja harjoitusta sen vuoksi, että ne ovat vähälukuisen johdannaisryhmä ja esim. länsimurteille melkein tuntematon. Esim. *airut -ruen* taivutetaan usein niin kuin sana olisi samaa taivutustyyppiä kuin *puolue -een*, *poikue*, *laivue* yms., vaikka sen lähin malli on *olut*. »Vain sudet, sodan elävät *airueet* korpikylissä, olivat ilmaantuneet kylään» on tuore näyte eräältä naiskirjailijalta, joka — yleensä hyväksi sanottavasta — kielestä päättäen edustaa entistä Raja-Karjalaa, siis seutua, jolle *-ut*-deminutiivit eivät ole outoja. Samaan tapaan on eräs naismaisteri eksynyt kirjoittaessaan helsinkiläiseen sanomalehteen: »mieltymys liian *kevyeseen* [p.o. *kevyeen*] musiikkiin — —.» Sama virhe esiintyi erään kirkonmiehen kirjoittaessa: »putoaako hän jonkinlaiselle lörpöttelyasteelle, *kevyeseen* arkipäiväisyyteen...» (Teologinen Aikakauskirja 1943.) — Parin taitavan kielenkäyttäjän kirjoihin on pujahtanut virheellinen illatiivi: »Marja veti *ohuisiin* silkisukkiin verhotut sääänsä taakse»; — »mataliin ja *ohuisiin* kenkiinsä» p.o. *ohuihin*. — Mon. illatiivilla on päätteenä

-siin vain siinä tapauksessa, että samalla sanalla yksikön illat:ssa on päätteenä *-seen* (esim. *hamp|aaseen*: *-aisiin*, *virh|eeseen*: *-eisiin*, *kevääseen*: *keväisiin*, *kuol|eeseen*: *-eisiin* j.n.e.) Siis esim. *lyhy|een*: *-ihin*, *tiehy|t*: illat. *-een -ihin*, *ohu|t*: *-een -ihin*, mutta *puolu|eeseen*: *-eisiin*. — Keskikoulun päästötodistusta ei pitäisi antaa oppilaille, joka ei varmasti osaa oikein taivuttaa *-ut* ~ *-yt*-loppuisia nimejä!

*

Komitatiivin väärinkäyttöä on seuraavassa erään luonnontieteilijän lauseessa: »Maantieritari oli siro *ampiainen ohkaisine ampiaisvyötäröineen*». Sujuvammin ja lyhyemminkin: siro, soukka-*vyötäröinen ampiainen*. —

[Suomennosta:] Huolimatta siitä, että Yhdysvallat ei ole kokonaan vailla mielenkiintoa *keski-itää kohtaan sen rikkaine öljylähteineen*, on tämä suuri liittovaltio — — — huolellisesti välttänyt jne. Paremmin: Y. e. o. k. v. m. runsaista öljylähteistä rikasta keski-itää k., taikka: v.m. keski-itää ja sen rikkaita öljylähteitä kohtaan.

(Hels. San. 11. 2. 45, n. 40, s. 9, p. 6).

*

Sanomalehtiutisissa kerrotaan: »Vainajan sukulainen, pastori Aarne V.-T. piti ruumissaarnan ja toimitti ruumiinsiunauksen pastori T. P:n *avustuksella*.» — Satuseppä sanoo: »Pessi ei ollutkaan kuollut [vaan tainnuksissa]. Peltohiiren *avustuksella* hän sai Pessin nostetuksi pesävuoteeseen makaamaan.» — Johdannainen *avustus*, jota ei ole vielä esim. Lönnrotin sanakirjassa (sen lisävihkossa on *avustaa* 'hjelpa, understödja', 'hoivettaa'), on 1900-luvulla käynyt sanomalehdistössä tavalliseksi ja muutamiin kohtiin tarpeelliseksi. Mutta monesti sitä kuulee ja näkee käytettävän tarpeetomasti ja väärinkin. Kummassakin näytteessä olisi vanha *avulla* paremmin paikallaan, — samoin monessa muussakin.

E. A. T.